
ASPECTE PSIHOLOGICE ALE TRANZIȚIEI RURALE

CONSTANTIN ȚĂRAN

Universitatea Tibiscum

CONSIDERAȚII GENERALE

Pentru țara noastră, schimbările produse în plan politic și economic în ultimul deceniu au dus la o reevaluare a întregii problematice teoretice și practice în legătură cu abordarea ruralului. Deși cauza principală care pune într-o lumină nouă problematica tranziției ruralului o reprezintă, fără îndoială, schimbarea formelor de proprietate, transformările survenite în planul mentalităților sunt, nu de puține ori, la fel de semnificative.

Prin privatizare, țărani își redobândesc statutul de proprietari care beneficiază de rezultatul muncii lor în condiții de libertate individuală, ceea ce se exprimă prin apariția unor atitudini și opinii noi.

Procesualitatea psihică, deși are un caracter profund individualist, este permanent influențată de stimuli sociali și culturali care se restructurează la nivel interpersonal, cristalizându-se în entități psihosociale specifice. În acest plan de analiză s-a constatat că „la originea conduitelor concrete sau a comportamentelor individuale, luate izolat sau în masă, observația descoperă efectiv anumite forme de pregătire, pentru acțiune, atitudini a căror expresie verbală nu este altceva decât opinia (s.n.)” (J. Stoetzel, A. Girard, 1975). Fenomenele și procesele social-politice și economice spectaculoase care s-au desfășurat în România după 1989 au fost însoțite, la majoritatea românilor, de sentimente confuze: „un amestec de tristețe, decepție, rușine, umilință, furie. Drumul spre democrație s-a soldat cu efecte secundare nebanuite: prietenii dinamitate, familii destrămate, apariția unor postrevoluționari agresivi și lipsiți de scrupule, a unor noi specii de oportuniști, ridicați fie din

foștii susținători ai regimului înlăturat, fie dintre aspiranții la beneficii care nu au avut acces la putere măcar atunci. Speranța într-o purificare morală aproape că s-a prăbușit. Anxietatea, suspiciunea, culpabilizarea, vânătoarea de vinovați, măsurarea gradului în care suntem pătați măcina conștiințele, disponibilitățile constructive.” (Neculau, 1995, p. 239).

Tranziția ruralului implică schimbări atitudinale complexe, unele dintre ele explicate prin teorii despre învățare care ne permit „să evidențiem fazele sau etapele procesului de schimbări în care nu s-au obținut procese semnificative” (Chelcea, 1994, p. 206). Într-un plan general, spațiul social al tranziției este descris din perspectivă psihosocială prin dihotomia optimism-pesimism și satisfacție-nemulțumire. (Sandu, 1999). Dintre operaționalizările proceselor psihosociale descrise mai sus, alături de atitudini (mulțumit-nemulțumit) și opinii (Care este părerea dumneavoastră?) ne-am oprit asupra percepției transformărilor care au avut loc precum și asupra preferințelor și propunerilor.

Ne-am propus să identificăm mutații de factură psihosocială ale spațiului rural în perioada de tranziție printr-o cercetare de teren în satul Belinț din județul Timiș. Menționăm că această localitate a mai constituit obiectul a două cercetări sociologice cu numeroase accente culturale și psihosociale, prima întreprinsă sub îndrumarea renumitului sociolog Dimitrie Gusti în perioada 1934-1936, ale cărei rezultate s-au publicat într-o valoroasă sinteză (*Ancheta monografică în comuna Belinț*, 1938) iar cea de a doua în deceniul al șaselea (*Două sate*, 1970).

Anchetele sociologice asupra Belințului au avut printre obiectivele principale studiul depopulării și atrofierii biologice explicate nu numai prin factori economici, ci și prin factori educativi: „până când țăranul nostru nu va avea cunoștințe mai profunde asupra însemnătății igienei sociale, până atunci el nu se va putea îngriji de salvarea sănătății sale”. (Emil Mihaiu, 1938, p. 59).

METODOLOGIA CERCETĂRII DE TEREN

Aspectele teoretice privind satul românesc aflat în tranziție, modernizarea și reconstrucția lui au fost sintetizate și operaționalizate în patru grupe de indicatori:

1. psihosociali (atitudini, opinii, preferințe și propuneri exprimate de locuitorii satului, inclusiv percepțiile socio-economice și comportamentul interpersonal);

2. cultural-științifici (difuzarea cunoștințelor agricole sau acceptarea tehnologiilor moderne);

3. socio-instituționali (activitatea primăriei și a celorlalte servicii publice);

4. socio-economi (suprafața de pământ deținută, utilajele agricole din dotare, producția obținută și valorificarea ei).

Ipotezele cercetării noastre au avut ca punct de plecare impactul psiho-social al revoluției ce a avut loc în 1989 în spațiul rural. Principala ipoteză care ne-a orientat cercetarea a fost că intrarea în posesia pământului ca urmare a aplicării *Legii fondului funciar* a avut profunde efecte economice și sociale, care s-au soldat prin schimbări semnificative ale mentalităților. Ne-am așteptat ca transformarea să fie mai pregnantă la cei care au primit sau au cumpărat mai mult pământ.

O altă ipoteză viza comportamentul: am presupus că cei împrăștiți au o percepție și o atitudine favorabile față de schimbările care au loc în mediul rural. Aceste componente psihosociale ne-am așteptat să fie mai bine conturate la cei cu un status socio-economic ridicat.

Am avut în vedere ipoteza că revoluția din 1989, pe lângă profunde transformări de structuri economice și de proprietate, a ge-

nerat și o serie de transformări privind sistemul de valori.

Inițial am luat în considerare ipoteza că cele mai importante disfuncționalități se referă la slaba dotare tehnică a gospodăriei țărănești și la unele curențe ale informației științifico-tehnice, la lipsa de resurse și abilități financiare, ceea ce nu va permite o adaptare rapidă la economia de piață, la formarea țăranului ca și capitalist.

Am presupus că modernizarea și reconstrucția rurală pot fi concepute ca noi paradigme, cât și ca proiecte de acțiune socială reformatoare. Am pornit de la noile structuri socio-economice, care au apărut atât în jurul noilor forme de proprietate, cât și ca urmare a celorlalte reglementări, ce au schimbat radical cadrul de viață socială și culturală a noului rural.

Pe fondul schimbărilor sociale care au avut loc, am admis că întregul sistem instituțional al satului are șansa unui management eficient prin care să se asigure o creștere a confortului și calității vieții într-un spațiu rural modernizat.

Cercetarea noastră de teren și-a stabilit ca obiectiv principal studierea opiniilor, atitudinilor și preferințelor locuitorilor localității Belinț din județul Timiș.

În eșantionare am luat ca populație de referință cele circa 550 de gospodării existente în 1998 în Belinț. Ținând seama de posibilitățile noastre de cercetare, dar și de cerințele asigurării reprezentativității eșantionului, am ales 136 de familii. În alegerea primei gospodării pentru anchetă, am aplicat procedeul tragerii la sorți. Din totalul persoanelor intervievate, 55,9% au fost bărbați și 44,1% femei.

Distribuția pe vârste a persoanelor intervievate a fost făcută după clasele din tabelul 1. A reieșit că cele mai multe persoane au fost cele aparținând grupei de vârstă 41-65 ani (53,7%). În eșantionul persoanelor intervievate, 22,8% au fost tineri și adulți în vârstă de 21-40 ani, iar 19,8% bătrâni peste 65 de ani. Comparând aceste date cu cele din tabelul situației populației pe grupe de vârstă, reiese, așa cum este și firesc, că s-a discutat mai mult cu persoanele în vârstă (persoanele apar-

Tabelul 1. Situația populației pe sexe și grupe de vârste în anul 1997

Nr. crt (ani)	Vârsta	Sexul		Total	%
		B	F		
1	0-7	47	61	108	5,7
2	8-13	85	80	165	8,8
3	14-20	110	100	210	11,2
4	21-40	246	194	440	23,5
5	41-65	194	179	373	19,8
6	peste 65	292	292	584	31,1
TOTAL		974	906	1880	100

ținând grupei de vârstă 41-65 de ani) reprezintă 20,9% din populația Belințului, iar eșantionul a cuprins 53,7% persoane având această vârstă.

Dintre subiecții intervievați, numai unul a fost absolvent al învățământului superior, altul a terminat o școală postliceală, 22 (16,2%) liceul, în timp ce majoritatea celorlalți subiecți avea o pregătire mai redusă: 19,9% până la 4 clase iar 36,8% între 4-8 clase.

După ocupație, 24,3% au fost agricultori; 23,5% casnici; 17,6% pensionari; 8,1% mecanici; 3,7% învățători și profesori; 2,9% tehnicieni; 2,9% muncitori și 2,9% șomeri și 10,2% alte ocupații (funcționari, vânzători, meseriași, elevi, paznici, operatori chimiști și bucătari).

S-a preferat, pe cât a fost posibil, chestionarea capului de familie, și s-a reușit într-o proporție de 58,1%. Au fost investigate, de asemenea 30,9% soții și 11,2% fii și fiice ale familiilor respective.

Din perspectiva criteriului perioadei de stabilire în sat a reieșit că cei mai mulți

(34,6%) au venit în Belinț înainte de 1945 (vezi tabelul 2).

Sunt numeroși subiecți stabiliți în Belinț în perioada 1962-1989 (30,1%), precum și cei care au venit între 1950-1962 (23,5%). După 1989, numărul noilor veniți este de numai 2,9%. Vom reține însă că majoritatea subiecților chestionați sunt imigranți, veniți în Belinț după 1950, situație care reflectă fidel mobilitatea populației la nivelul localității.

Subiecții chestionați au răspuns la întrebarea factuală „principalele surse de venituri”, indicând 7 surse prin cele 195 de răspunsuri exprimate. Principala sursă de venituri s-a dovedit a fi vânzarea produselor agricole (51,8% – vezi tabelul 3).

Pondera relativ mare a salariului, printre sursele de venituri (29,2%) evidențiază procesul de urbanizare. Din cauza fenomenului de îmbătrânire a populației, pensiile ocupă, de asemenea, un loc important (rangul 3) cu 15,9% în clasamentul surselor de venit.

Sunt menționate și alte surse cu o pondere redusă: veniturile provenite din asociație

Tabelul 2. Anul stabilirii în Belinț al subiecților intervievați

până în 1945	47	34,6%
1946-1949	11	8,1%
1950-1962	32	23,5%
1963-1989	42	30,8%
după 1990	4	2,9%
Total	136	100%

Tabelul 3. Sursele de venit ale subiecților chestionați

Rang	Sursele de venit	n	%
1	Vânzări produse agricole	101	51,8
2	Salariu în gospodărie	57	29,2
3	Pensii	31	15,9
4	Venituri asociație	3	1,5
5	Șomaj	2	1,0
6	Alocații pentru copii	1	0,5
Total		195	100

(1,5%); ajutoarele de șomaj (1,0%) și alocațiile pentru copii (0,5%).

O mică parte din sătenii chestionați (5,1%) dețin o suprafață de teren agricol de peste 10 ha, iar alții 22,1% posedă între 5-10 ha; 14,7% între 3-5 ha; 11,8% între 1-3 ha; 16,2% între 1-2 ha; 7,3% între 0,1-1 ha și 22,8% au mai puțin de 0,5 ha, din care 11 familii nu au pământ de loc (vezi graficul 1).

Principalele utilaje și mașini agricole aflate în posesia subiecților intervievați sunt: 15 tractoare, revenind în medie un tractor la circa 40 ha (dacă ar fi o planificare a lor pe ansamblul suprafeței agricole); 10 pluguri de tractor; 6 grape de tractor; 9 discuri și 5 semănători, dar nici o combină. În schimb, 17 subiecți utilizează pluguri trase de cai; 13 grape trase de cai iar 11 lucrează manual și doar 7 lucrează în asociație cu cei ce posedă utilaje.

Printr-o altă întrebare factuală am solicitat subiecților să menționeze anul construirii locuințelor. A reieșit că cele mai multe locuințe au fost construite în perioada 1963-1989 (41,2%), iar 39,0% între 1947-1962. Numai 10,3% au locuințe vechi, construite înainte de 1944, iar 2,2% și-au construit locuințe noi. Cele mai multe locuințe au 3 camere (35,6%) și 2 camere (22,8%). Locuințele cu 4 camere sunt în proporție de 16,9%, iar cele cu 5 și mai multe camere sunt în proporție de 22,8%. Principalele dotări ale locuințelor sunt: aragaze (58), frigidere (56), baie (51) și fântână în curte (37). Mai adăugăm, de asemenea, că 128 de familii posedă televizoare, iar 32 familii mobilă nouă.

În gospodăriile subiecților chestionați există următoarele animale: cai în 33 gospodării; 72 posedă vaci (35 o vacă, 26 posedă 2, iar 11 între 3-6 vaci). În 107 gospodării se

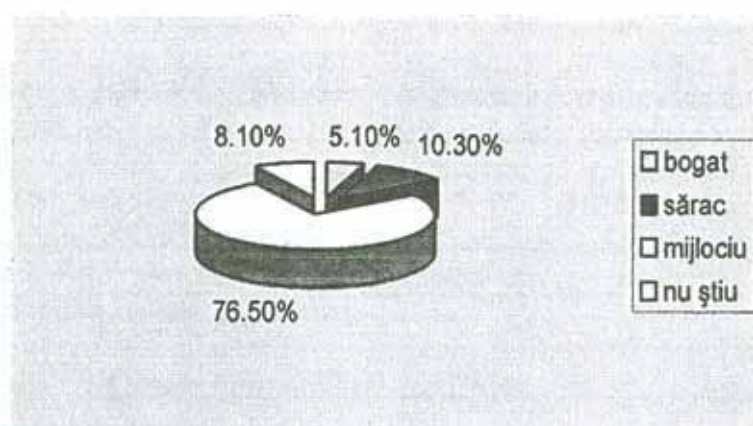


Fig. 1. Suprafața de teren deținută de subiecții chestionați

cresc porci (13 câte 1, 75 între 2-4, 19 între 4-8), 10 gospodării au până la 10 păsări; 14 între 11-20 păsări; 16 între 21-40 păsări, iar 6 între 41-70 păsări, 11 gospodării cresc până la 10 oi, 4 între 11-30 oi și 3 între 41-80 oi.

Notăm, în final, că 50 de familii posedă câte un autoturism, iar 7 au câte 2, de unde rezultă o situație mai bună decât media pe țară.

Investigarea spațiului rural, a realităților psihosociale din Belinț, a suscitat utilizarea unor metode și procedee diversificate, precum: tehnica documentară, observația, interviul și întrevederea și ancheta bazată pe chestionar.

Am identificat și studiat o serie de documente oficiale începând cu anualele statistice, breviarele statistice de la nivelul județului, alte documente oficiale elaborate de experți, la nivel de județ (*Studiul disparităților locale* elaborat de ADETIM) și în primul rând documentele aflate la primăria din Belinț (*Registrul agricol*, *Registrul de stare civilă*, datele de recensământ ale populației, registrul populației etc.).

S-au utilizat și alte tipuri de documente iconografice, fotografii ce cuprind imagini ale satului în diferite perioade. O serie de date au fost extrase din cotidienele locale. Unul dintre documentele cele mai importante l-a constituit lucrarea: *Ancheta monografică a comunei Belinț*, apărută în 1938.

Metoda și tehnica observației s-a utilizat concomitent cu administrarea chestionarelor și întrevederilor avute cu numeroși specialiști și personalitățile din structurile decizionale de la nivel local și județean. Au fost urmărite, cu precădere, schimbările intervenite în mentalitatea sătenilor, atitudinea lor față de schimbările intervenite, interesul pentru cultură și viața spirituală, politică etc. Am avut întrevederi cu specialiști, lideri politici implicați în problematica vieții rurale.¹

Pentru autoritățile locale am folosit un ghid de interviu focalizat pe următoarele teme:

- structura și particularitățile populației;
- tipuri de instituții politico-educative și cultural-religioase;
- structura economică: dimensiunea proprietății; sistemele de organizare a muncii în agricultură; întreprinderile mici și mijlocii etc.; dotarea cu mașini și utilaje, producția la hectar, număr de animale;
- starea infrastructurii, construcțiilor și serviciilor din localitate.
- modificări în comportamentul economic;
- opiniile sătenilor privind situația lor economică;
- atitudinea față de munca agricolă, asocierea și colaborarea;
- prestigiul muncii din agricultură și al valorilor satului în raport cu orașul;
- schimbările survenite în comportament și mentalitate;
- intenția de a pleca sau de a se stabili în localitate

Instrumentul de bază utilizat în cercetarea noastră a fost un chestionar format din 3 părți: prima parte a cuprins 19 întrebări care vizau opiniile sătenilor asupra calității muncii și vieții în satul Belinț, partea a doua cu 12 întrebări privind percepția și atitudinea cetățenilor asupra modului de funcționare a principalelor instituții și structurilor rurale, iar ultima parte, 15 întrebări factuale. Din cele 31 de întrebări administrate, majoritatea (25) au fost precodificate, iar 6 au avut forme deschise.

Întrebările precodificate, din prima parte a chestionarului, s-au referit la percepția și opinia economică a subiecților (cum se consideră, bogați sau săraci, în ce formă pot obține și dezvolta averea, dacă și unde au avut datorii bănești, dacă trăiesc mai bine sau mai rău acum în comparație cu perioada precedentă). Prin alte întrebări au fost identificate atitudinile față de schimbare (dacă sunt mulțumiți sau nu de schimbările produse după 1989, atitudinea față de cei care fură, atitudinea față de noile experiențe din dome-

¹ Academician prof. univ. Păun Otman, prof. univ. Valeriu Tabără, deputat și fost ministru al agriculturii, prof. univ. Lăzureanu Aurel, șeful Stațiunii didactice.

niul agrozootehnici etc. și față de munca în asociație).

În partea a doua au predominat întrebările ce vizau funcționalitatea, unele cu caracter preferențial (sociometric), precum și altele care urmăreau măsurarea atitudinilor. Le-am solicitat subiecților să răspundă care din reglementările juridice actuale creează sau nu avantaje; cum funcționează instituțiile și serviciile agricole, cu variantele de răspuns: foarte bine, bine, cu unele neajunsuri, satisfăcător și nesatisfăcător; asupra intenției de migrare sau de a-și schimba profesia etc.

Datele factuale s-au referit la: sexul, vârsta, studiile, ocupația, anul stabilirii în sat, anul construcției locuinței, principalele surse de venit, principalele dotări ale locuinței și gospodăriei etc.

Chestionarele și interviurile au fost administrate individual în cursul anului 1998. Deși s-au înregistrat circa 10% în medie, non-răspunsuri, cea mai mare parte a subiecților au colaborat cu operatorii, răspunzând la

întrebări, dovedind curiozitate și un mare interes.

Menționăm că într-o primă fază, de pretestare a chestionarelor, am selecționat întrebările sensibile din rândul celor deschise, optând, în final, numai pentru 6 dintre ele, care se refereau la interpretarea schimbărilor intervenite în rolul și viața lor după 1989, caracterizarea țăranului actual, conflictele avute ca urmare a intrării în posesie, propunerile pentru îmbunătățirea vieții etc. Pentru a mări sensibilitatea unor întrebări, inițial deschise, le-am dat formă precodificată, ajungând în final la 25 de întrebări din acest tip care, ulterior, au fost administrate.

Răspunsurile la întrebările deschise au fost codificate. De exemplu, la întrebarea: „Vă rugăm să faceți o caracterizare a țăranului actual”, am diferențiat 16 clase (vezi tabelul 4) sau la întrebarea „Ce propuneri aveți pentru îmbunătățirea vieții dumneavoastră, a familiei și comunității în care trăiți?” au fost stabilite 20 de coduri (vezi tabelul 38).

Tabelul 4. Caracterizarea țăranului actual

Rang	Atributul
1	Muncește mult, câștigă puțin
2	Nevoiaș
3	Nedreptățit și lipsit de protecție
4-5	Cum muncește, așa câștigă
4-5	Simplu, cinstit, harnic
6	Nesatisfăcut, urmare a lipsei de dotare tehnică
7	Și-a îmbunătățit condițiile de viață, dar nu suficient
8	Unii câștigă mai bine
9-10	Modest, dar cu demnitate
9-10	Viitor fermier
11-12	Câștigă suficient
11-12	Slugă a pământului
13-16	Și-a abandonat tradiția
13-16	Sărac, dar cu dragoste de pământ
13-16	Susținător al orășeanului
13-16	O duce mai bine ca înainte

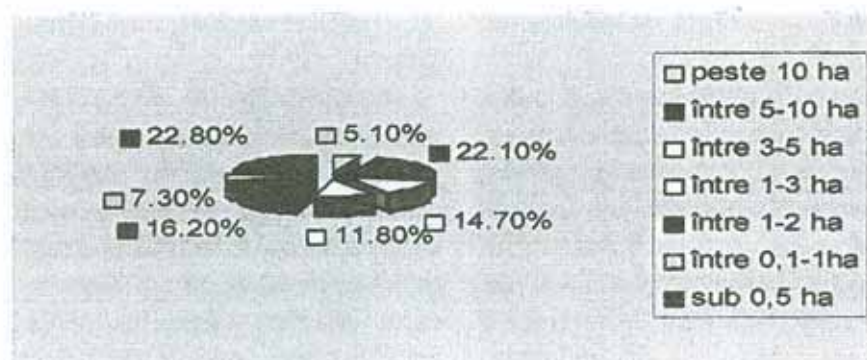


Fig. 2. Cum se consideră sătenii după avuție

INTERPRETAREA REZULTATELOR

Tabelele și graficele rezultate din prelucrare au fost interpretate respectând ordinea întrebărilor din chestionar. Separat au fost analizate și interpretate tabelele și graficele corespunzătoare fiecărei întrebări, la care s-au adăugat corelații între unele întrebări de opinie și datele factuale referitoare la sex, vârstă, studii, ocupație, anul stabilirii în localitate și suprafața de teren deținută.

Unul dintre obiectivele cercetării noastre de teren a urmărit identificarea percepției statusului economic al țaranului, adică poziția economică pe care, consideră el, se situează în ansamblul societății. Am pornit de la ipoteza că țaranii se consideră săraci. Pentru a verifica ipoteza, am utilizat întrebarea închisă: „Cum vă considerați dumneavoastră după avut?” 1 - bogat, 2 - sărac, 3 - mijlociu și 4 - nu știu. Răspunsurile la această întrebare sunt prezentate în graficul 2.

Cei mai mulți dintre subiecți, 76,5%, se consideră mijlocii, ceea ce exprimă o anumită supraestimare a poziției lor economice,

deoarece țaranii sunt, de regulă, mult mai săraci decât orășenii. Dar sunt și țărani (10,3%) care se consideră săraci, de două ori mai mulți decât cei care se consideră bogați (5,1%), ceea ce evidențiază o percepție mai realistă a statusului economic.

Am corelat percepția statusului cu sexul intervievaților. Din cei 104 subiecți care se consideră în categorie mijlocie, 57 sunt bărbați și 47 sunt femei. Diferența de percepție economică între sex nu este semnificativă deoarece ponderea bărbaților care se consideră mijlocii (75%) este apropiată de ponderea femeilor (78,3), vezi tabelul 5.

Din corelația cu vârsta (vezi tabelul 6.1) nu reies discordanțe. Dintre subiecții în vârstă de peste 61 de ani, 78 % sunt mijlocii, proporții apropiate întâlnim și la grupa de vârstă 51-60 de ani (75%); 41-50 de ani (76,5%); 31-40 de ani (77,8%). Corelația indicatorului de referință cu studiile scoate în evidență că ponderea cea mai mare, în categoria mijlociilor, o au absolvenții de liceu (86,4%); celelalte categorii având o pondere mai redusă: 68,4% absolvenții școlilor profesionale; 75%

Tabelul 5. „Cum vă considerați dvs.”? (răspunsuri în funcție de sex)

	Masculin		Feminin		Total (pe linie)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
bogat	5	6,6	2	3,3	7	5,1
sărac	8	10,5	6	10,0	14	10,3
mijlociu	57	75,0	47	78,3	104	76,5
nu știu	6	7,9	5	8,3	11	8,1
Total (pe coloană)	76	55,9	60	44,1	136	100

Tabelul 6. „Cum vă considerați dvs.?” (răspunsuri în funcție de vârstă)

	15-20 ani		21-30 ani		31-40 ani		41-50 ani		51-60 ani		peste 60		Total linie	
	nr	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
bogat	0	0	1	7,7	1	5,6	1	2,9	2	8,3	2	4,8	7	5,1
sărac	1	20	1	7,7	2	11,1	4	11,8	2	8,3	4	9,5	14	10,3
mijlociu	2	40	11	84,6	14	77,8	26	76,5	18	75	33	78,6	104	76,5
nu știu	2	40	0	0	1	5,6	3	8,8	2	8,3	3	7,1	11	8,1
total(col)	5	100	13	100	18	100	34	100	24	100	42	100	136	100

Tabel 7. „Cum vă considerați dvs.?” (răspunsuri în funcție de studii)

	sub 8 clase		4-8 clase		10 clase		Șc. prof.		Liceu		Postlic.		Stud. sup.		Total linie	
	nr	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr	%	nr	%	nr.	%
bogat	0	0	4	8	0	0	2	10,5	1	4,5	0	0	0	0	7	5,1
sărac	4	14,8	7	14	0	0	2	10,5	1	4,5	0	0	0	0	14	10,3
mijlociu	19	70,4	39	78	12	75	13	68,4	19	86,4	1	100	1	100	104	76,5
nu știu	4	14,8	0	0	4	25	2	10,5	1	4,5	0	0	0	0	11	8,1
total (col)	27	100	50	100	16	100	19	100	22	100	1	100	1	100	136	100

Tabelul 8. „Cum vă considerați dvs.?” (răspunsuri în funcție de suprafața de teren deținută)

	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
bogat	0	0	0	0	2	12,5	0	0	0	0	4	11,8	6	4,5
sărac	8	19,5	3	13,6	1	6,3	0	0	2	20	0	0	14	10,5
mijlociu	28	68,3	17	77,3	12	75	10	100	6	60	30	88,2	103	77,4
nu știu	5	12,2	2	9,1	1	6,3	0	0	2	21	0	0	10	7,5
total (col)	41	100	22	100	16	100	10	100	10	100	34	100	133	100

subiecții cu 10 clase; 78% subiecții cu 4-8 clase și 70,4% cei până la patru clase (vezi tabelul 7).

Percepția impactului psihosocial al transformărilor ce au avut loc după 1989 a fost studiată prin întrebarea deschisă „Ce schimbări importante au intervenit în viața și munca dvs. după 1989?”. Este sesizată în primul rând, cum era de așteptat, importanța reîm-

proprietăririi, inclusiv întuirea multiplelor efecte pe care le va avea asupra muncii și vieții personale și comunitare (45,6%). Remarcăm, însă, și un număr de răspunsuri (16,9%) în care se susține că „nu s-au produs schimbări importante”. O pondere destul de mare (11,8%) o au și răspunsurile care evidențiază libertățile obținute. Existența unei nemulțumiri latente este trădată de răspun-

surile celor care susțin (5,1%) că după '89 se muncește mai mult și satisfacția „este mai mică”. Mai puțin reprezentate apar răspunsurile de genul: redresare financiară (1,5%), renovarea locuințelor (1,5%), îmbunătățirea nivelului de viață (1,5%) în paralel cu răspunsul „este mai rău ca înainte” (1,5%), posibilitatea unor câștiguri mai mari (1,5%) și altele, într-un procentaj de sub 1% care se referă la: înființarea de asociații agricole, cumpărarea de mașini, pensionarea etc.

Ne-a interesat opinia subiecților, dacă sunt mulțumiți sau nu de schimbările care s-au produs după 1989 în viața familiei și comunității rurale. Am utilizat în acest scop o întrebare dihotomică la care au răspuns toți subiecții, 55,1% declarându-se mulțumiți, iar 24,3% nemulțumiți, ceea ce dovedește o apreciere favorabilă (graficul 3).

Din distribuția răspunsurilor la această întrebare, în funcție de sex (vezi tabelul 9) rezultă o proporție mult mai ridicată (28,9%) de nemulțumiți în rândul bărbaților, decât în rândul femeilor (18,3%). Am reținut în schimb un grad mai mare de ezitare (răspunsuri „nu-mi dau seama”) în rândul femeilor (26,7% față de 15,8%). În funcție de vârstă, s-a constatat cel mai mare număr de mulțumiți în rândul subiecților cu vârsta peste 51 de ani (75%) (vezi tabelul 10). Pe locul doi în topul mulțumiților se află tinerii sub 20 de ani (60%). Urmează subiecții în vârstă de 41-50 de ani (55,9%). În rândul nemulțumiților se întâlnesc mai ales persoanele în vârstă de 31-40 de ani (44,4%) și a celor de 41-50 de ani (32,4%). Remarcăm că țăranii de vârstă

mijlocie, cu cel mai mare potențial de muncă sunt nemulțumiți, situație care ar putea fi explicată prin rentabilitatea modestă a activității pe care o desfășoară. În favoarea ipotezei de mai sus aducem și argumentul că producția medie de cereale la hectar în 1996 și 1997 nu a depășit 3000 de kg, prețurile de vânzare sunt, după cum se știe, derizorii, mai mult, în hambarele țăranilor cantități apreciable de cereale s-au depreciat. Prezintă interes faptul că raportul dintre nemulțumiți și mulțumiți (raporturi între procente) este de 3,5% pentru subiecții cu până la 4 clase, dar și pentru absolvenții de liceu (tabelul 11). Acest raport are valori mult mai mici: 1,5 și 1,59 pentru absolvenții școlilor profesionale și ai școlilor generale de 10 clase. Gradul mai ridicat de mulțumire la subiecții cu o pregătire minimă (școala primară) se explică prin expectanța redusă a acestora (dorințele și speranțele lor se limitează, în cele mai multe cazuri, la o casă impozantă și hambare pline, așa cum reiese din discuțiile purtate cu cei intervievați). După cum era de așteptat, ponderea mulțumiților este direct proporțională cu suprafața de pământ deținută (39% cei cu suprafață până la un hectar, 45,5% cu suprafața între 1-2 hectare, 62,5% cu suprafața între 2-3 hectare și cei cu suprafața între 5-6 hectare 75,5%) exceptând categoriile de la 3-4 hectare și de la 4-5 hectare (care au ponderea mulțumiților 50% și respectiv 60%, dar care împreună reprezintă numai 15% din eșantion). Concluzia de mai sus este susținută și de constatarea că ponderea nedeciziilor este mai mare la cei cu pământ puțin (26,8% și 22,7%) și

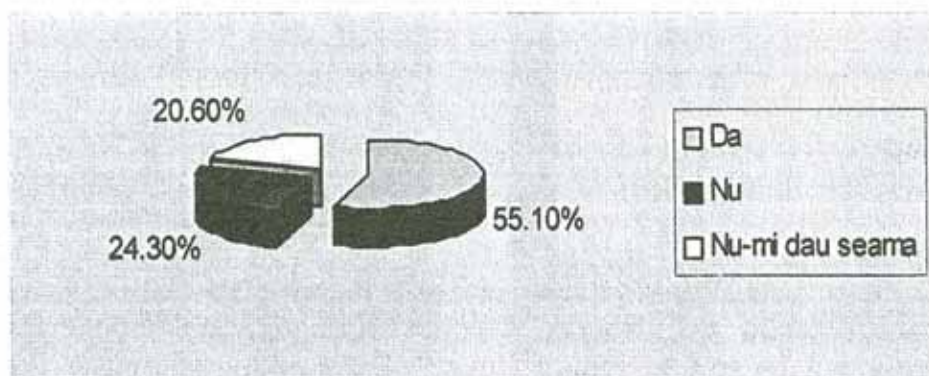


Fig. 3. Sunteți mulțumit de schimbările ce s-au produs după 1989 în viața familiei și comunității rurale?

Tabelul 9. „Sunteți mulțumit de schimbări?” (răspunsuri în funcție de sex)

	Masculin		Feminin		Total (pe linie)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Da	42	55,3	33	55,0	75	55,1
Nu	22	28,9	11	18,3	33	24,3
Nu-mi dau seama	12	15,8	16	26,7	28	20,6
Total (pe coloană)	76	55,9	60	44,1	136	100

mult mai mare la cei care au mai mult pământ (10% și 14,7% – vezi tabelul 12).

Subiecții care au fost nemulțumiți au indicat 51 de nemulțumiri mai semnificative privind evoluția și situația vieții în gospodăria proprie și în comunitatea rurală. Au fost cumulate toate răspunsurile și s-a întocmit un clasament al ponderii nemulțumirilor față de așteptări (vezi tabelul 10).

Cele mai multe nemulțumiri (23,5%) au vizat nivelul de trai scăzut, evidențiind starea de sărăcie a unei părți a comunității rurale. Altele au scos în evidență nemulțumirile față de prețurile ridicate ale mărfurilor industriale (9,8%). S-au înregistrat, de asemenea, nemulțumiri față de lipsa rețelei de alimentare cu apă potabilă a localității (7,8%), precum și de condițiile dezavantajoase de acordare a cre-

Tabelul 10. Clasamentul ponderilor nemulțumirilor față de așteptări

Rang	Natura nemulțumirii	n	%
1	Nivelul de trai	12	23,5
2	Prețuri	5	9,8
3-5	Lipsa alimentării cu apă	4	7,8
3-5	Credite	4	7,8
3-5	Insuficienta preocupare față de problemele țăranimii	4	7,8
6-7	Pensii și salarii	3	5,9
6-7	Prețul produselor agricole	3	5,9
8-13	Lipsa gazului metan	2	3,9
8-13	Dezinteres față de sat	2	3,9
8-13	Transport	2	3,9
8-13	Străzi neasfaltate	2	3,9
8-13	Lipsa utilajelor agricole	2	3,9
8-13	Lucrări agricole scumpe	2	3,9
14-15	Stagnarea reformei	1	2,0
14-15	Problemele primăriei	1	2,0

ditelor (7,8%). Unele nemulțumiri au caracter mai general: pensii și salarii (5,9%), prețurile derizorii la care se vând produsele agricole (5,9%), dezinteresul autorității față de sat (3,9%). Alte nemulțumiri, deși au o pondere relativ redusă, sunt mai bine determinate: lipsa gazului metan (3,9%), străzi neasfaltate (3,9%), lipsa utilajelor agricole (3,9%) și transportul în comun la oraș (39%). Pot fi reținute și alte nemulțumiri, printre care: lucrări agricole scumpe (3,9%), stagnarea reformei (2,0%) și problemele primăriei (2,0%). În ciuda diversității naturii nemulțumirilor exprimate, având în vedere că 105 subiecți s-au declarat mulțumiți, raportându-se la numărul mare de propuneri pe care le vom prezenta pe parcurs, conchidem că se manifestă discreție, reținere în a formula în răspunsurile date, conținutul real al nemulțumirilor.

Am constatat prin întrebarea „Aveți datorii bănești și unde ?” că o mică parte din

țărani au datorii bănești la stat (6,6%); 9 persoane fizice, dintre care 4 sunt în vârstă de 41-50 de ani și 3 în vârstă de 51-60 de ani. Cu riscul de a fi apreciat ca truism, am constatat printre datornicii menționați că o parte din ei (3) sunt țărani care posedă un hectar de pământ, iar ceilalți au peste 5 hectare. Enumerând descriptiv, menționăm că datornicii se recrutează din cei cu pregătire școlară mijlocie: 4 sunt cu 4-8 clase, 2 cu 10 clase, 2 absolvenții de liceu și un absolvent de școală profesională.

S-au investigat preferințele pentru achiziționarea unor produse și valori prin întrebarea precodificată „vă rugăm să notați în spațiul punctat, în ordinea importanței lor, primele trei bunuri (servicii) din lista de mai jos pe care le-ați procura, dacă economiile dvs. v-ar permite”. În afara celor 16 bunuri și servicii specificate în coduri (depuneri la CEC sau bancă, investirea într-o fermă pro-

Tabelul 11. Clasamentul preferințelor pentru bunuri

Rangul	Bunul sau serviciul	Puncte
1	Achiziționarea de tractoare	204
2	Autoturisme	137
3	Investirea în afaceri	117
4	Depuneri la CEC	114
5	Alte utilaje	101
6	Locuință la oraș	83
7	Baie	76
8	TV color	71
9	Telefon	60
10	Locuință nouă la țară	44
11	Aragaz	31
12	Frigider	28
13	Centrală termică	24
14	Combină de recoltat	22
15	Acțiuni la unitățile agricole	16
TOTAL		1168

prie, achiziționarea de tractoare, subiecții au indicat și alte valori, precum: pământ, antenă parabolică, pompă de apă, călătorie în Occident și combină frigorifică). Întrebarea s-a dovedit sensibilă, deoarece numai 6 subiecți au evitat să răspundă, în timp ce majoritatea subiecților au indicat 3 preferințe. În cuantificare ne-am bazat pe principiul psihosocial că prima preferință are o valoare psihoafectivă mai mare decât celelalte și, în consecință, am asociat-o cu 5 puncte. Unei alegeri mijlocii i-am acordat 3 puncte, iar unei alegeri slabe 1 punct. Rezultatele cuantificării sunt prezentate în clasamentul preferințelor pentru bunuri din tabelul 11.

Cum se observă, cele mai multe preferințe sunt concentrate de către indicatorul achiziționarea de tractoare (204 puncte) și auto-turisme (137 puncte), fapt ce arată un interes evident al țăranilor pentru mecanizarea lucrărilor agricole și transport. Codul „investirea într-o fermă proprie” a cumulat 117 puncte, ocupând locul 3 și exprimă orientarea spre activitățile agricole. Devalorizarea leului, inflația, dobânzile mari la credite și alte perturbații financiare i-au făcut pe țărani mai prudenți, una din dorințele lor importante fiind aceea de păstrare a economiilor bănești la CEC sau bănci. Intensitatea dorinței țăranilor de a-și cumpăra locuințe la oraș (83 puncte) trădează cu puterea evidenței intenția de a părăsi satul atunci când condițiile devin favorabile. Nevoia de confort reiese din investigația noastră prin valoarea de 76 de puncte (locul 7) obținută de codul referitor la intenția de a-și instala băi. Această poziție

reflectă totuși o preocupare redusă pentru confort mai ales în raport cu problemele economice. Interesul pentru informații (tv, calculator), comunicare (telefon), călătorii în străinătate și altele este foarte mic.

Căile de obținere a averii au fost investigate prin itemul „După părerea dvs., averea se poate obține și dezvolta: 1. numai prin moștenire; 2. numai prin munca membrilor familiei proprii; 3. cu ajutorul rudelor; 4. prin cele trei căi împreună; 5. jocuri de noroc”. La această întrebare au fost luate în considerare toate răspunsurile oferite, având în vedere că unii subiecți au menționat două căi de obținere a averii. Deși cei mai mulți dintre subiecți afirmă că averea se poate obține numai prin munca membrilor familiei proprii (36,6% – vezi tabelul 12), ceea ce poate sta la baza demonstrării rolului decisiv al muncii în crearea valorilor, am fost surprinși de ponderea însemnată (34,4%) a celor care au susținut că averea se poate obține și dezvolta numai prin moștenire. Acest paradox își poate găsi explicația în constatarea semnalată adeseori, că munca din agricultură nu este aducătoare de avuție și bogăție. Cum era și firesc, țăranii nu dovedesc interes mare față de jocurile de noroc, versus avere (numai 3,2% din opțiuni apreciază că averea se poate obține și dezvolta pe baza jocurilor de noroc). Surprinde însă rolul minim pe care subiecții îl acordă sprijinului rudelor în strângerea averii, ceea ce relevă lipsa de încredere în virtuțile relațiilor de rudenie. Este posibil ca în alte domenii de viață comunitară, rolul relațiilor de rudenie să fie mai mare, sau dacă nu

Tabelul 12. Căile de obținere a averii

Nr. crt.	Calea de obținere	Frecvența	Procente
1	Numai prin munca membrilor familiei proprii	68	36,6
2	Numai prin moștenire	64	34,4
3	Prin cele 3 căi împreună	42	22,6
4	Cu ajutorul rudelor	6	3,2
5	Jocul de noroc	6	3,2
TOTAL		186	100

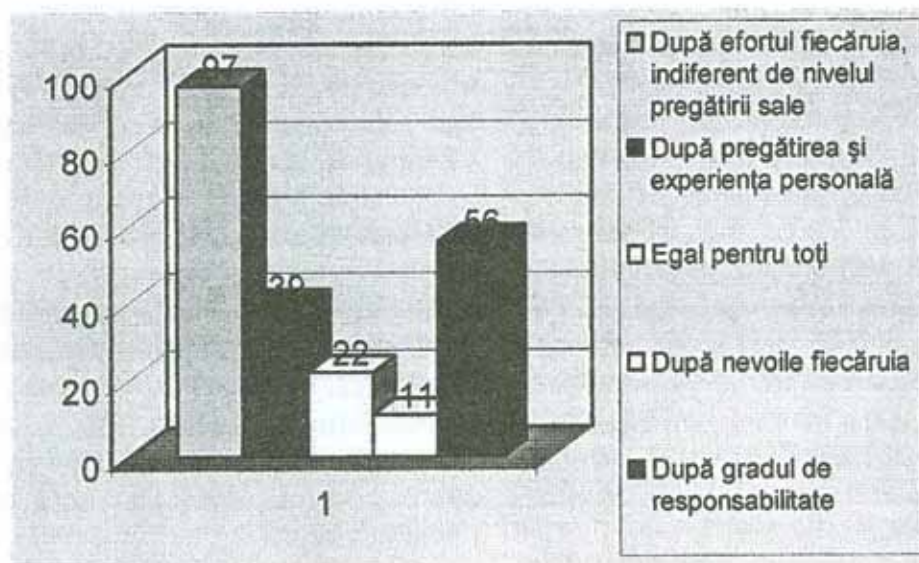


Fig. 4. Dacă s-ar lucra în asociații sau echipe, în ce fel considerați că trebuie plătită munca depusă?

Tabelul 13. Gruparea subiecților după modul de plată a muncii în asociații sau echipe

Rang	Modul de retribuire preferat	Frecvența
1	După efortul fiecăruia, indiferent de nivelul pregătirii sale	97
2	După gradul de responsabilitate	56
3	După pregătirea și experiența personală	39
4	Egal pentru toți	22
5	După nevoile fiecăruia	10
TOTAL		224

cumva asistăm la tendința unor disoluții ale relațiilor de familie sau chiar la o criză a acesteia în perspectivă?

În legătură cu căile prin care se poate obține averea, interesați de modalitățile prin care poate fi apărută, am administrat întrebarea închisă cu răspuns multiplu „care trebuie să fie atitudinea față de cei care fură din munca sătenilor”: 1 - toleranță pentru furtul produselor agricole în cantități mici; 2 - înțelegere față de cei nemulțumiți de plata în asociație și care sustrag produse în compensație; 3 - toleranță pentru furtul din avutul statului; 4 - iertare dacă predau produsele după ce au fost prinși; 5 - condamnarea cate-

gorică a oricărui fel de furt; 6 - nu mă interesează astfel de fapte”.

Întrebarea s-a dovedit actuală în sensul că nu au existat non-răspunsuri. În prim plan a rezultat o atitudine energică, de condamnare categorică a oricărui fel de furt (79,5%), ceea ce dovedește o preocupare deosebită pentru protecția bunurilor proprii dobândite prin muncă. Atât toleranța pentru furtul de produse agricole în cantități mici, cât și aceea pentru furtul din avutul statului, deși în preajma Belințului nu există societăți comerciale cu capital de stat, este refuzată de cei mulți, fiecare din aceste situații fiind acceptată de către un singur subiect.

Cu toată intransigența, față de furt apare totuși o atitudine conciliantă la un număr neașteptat de mare (15) având în vedere gravitatea unor asemenea fapte. Pe de altă parte, dacă adunăm ponderea celor de mai sus (10,6%) cu aceia care răspund că nu-i interesează furturile din producția agricolă, ajungem la un îngrijorător 16,3%, care reflectă o mentalitate dăunătoare. Există, de altfel, o butadă întâlnită chiar în discuții organizate la nivelul satului „nu avem unde lucra și nu avem nici de unde fura”.

Testarea retribuirii în forme organizate de muncă în agricultură s-a realizat prin întrebarea închisă cu răspuns multiplu „Dacă s-ar lucra în asociații sau echipe, în ce fel considerați că trebuie să fie plătită munca depusă. 1 - după efortul fiecăruia, indiferent de nivelul pregătirii sale; 2 - după pregătirea și experiența personală; 3 - egal pentru toți; 4 -

după nevoile fiecăruia; 5 - după gradul de responsabilitate; 6 - altfel, cum?”. De departe se constată un refuz categoric al modului comunist de retribuție a muncii; plata muncii depuse, după nevoile fiecăruia apare numai în proporție de 4,5%, plata egală pentru toți (9,8%), în timp ce aproape jumătate de răspunsuri (43,3%) preferă sistemul de plată a muncii depuse după efortul fiecăruia, indiferent de nivelul pregătirii sale (vezi graficul 4 și tabelul 13).

Pregătirea și experiența personală ca și criteriu de retribuție, care a însemnat 17,4% din preferințele subiecților, se situează pe o poziție intermediară, ilustrând o anumită permeabilitate față de instrucția școlară și studii științifice.

Împroprietărirea stimulează gospodăriile țărănești, cu precădere munca în sistem familial, ca o replică la modul defectuos de

Tabelul 14. Forme preferate de organizare a muncii, pentru bărbați și femei

	Masculin		Feminin		Total (pe linie)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
În asociație lărgită	17	22,4	16	26,7	33	24,3
În sistem familial	34	44,7	23	38,3	57	41,9
Individual	18	23,7	12	20,0	30	22,1
Nu-mi dau seama	7	9,2	9	15,0	16	11,8
Total (pe coloană)	76	55,9	60	44,1	136	100

Tabelul 15. Forme preferate de organizare a muncii pe vârste

	15-20 ani		21-30 ani		31-40 ani		41-50 ani		51-60 ani		peste 60		Total linie	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
In asociație lărgită	0	0	2	15,4	4	22,2	9	26,5	7	29,2	11	26,2	33	24,3
In sistem familial	2	40,0	4	30,8	10	55,6	14	41,2	8	33,3	19	45,2	57	41,9
Individual	1	20,0	4	30,8	4	22,2	9	26,5	5	20,8	7	16,7	30	22,1
Nu-mi dau seama	2	40,0	3	23,1	0	0	2	5,9	4	16,7	5	11,9	16	11,8
Total (pe coloană)	5	3,7	13	9,6	18	13,2	34	25,0	24	17,6	42	30,9	136	100

organizare și retribuire a muncii în gospodăriile colective.

În eșantionul nostru, 57 de subiecți (41,9%) consideră că eficiența muncii este mai bună în sistemul familial, față de 24,3%, care au rămas adepții muncii în asociațiile lărgite, dar și 21,1%, care susțin că munca individuală în afara gospodăriei proprii, este considerată soluția optimă.

Datele cercetării nu ne permit să afirmăm că ar exista o deosebire netă între opiniile pe sexe în ceea ce privește formele de organizare a muncii în agricultură: pentru asociația lărgită este apreciată de 22,4% dintre bărbați și 26,7% dintre femei; sistemele familiale sunt preferate de 44,7% bărbați și 38,3% femei, iar forma individuală de 23,7% bărbați și 20,0% femei (vezi tabelul 18). Analizând raportul dintre vârstă și preferințele pentru formele de organizare a muncii, am constatat că munca în asociații lărgite nu este agreată de locuitorii Belințului, cu excepția celor în vârstă de 41-50 de ani, care o preferă în proporție de 26,5%. Țăranii în vârstă de 61 de ani și peste apreciază în primul rând sistemul familial de muncă (45,2%), la fel ca și cei în vârstă de 30 de ani (55,6% – tabel 19). La tinerii sub 30 de ani am identificat, alături de preferința pentru sistemul familial (30,8%) și o atracție față de munca în sistemul individual (30,8%, de două ori mai mult față de munca în asociație (15,4%), ceea ce constituie un complex, un reflex al experienței nefaste a muncii în fostele gospodării colective, mai bine zis, există

încă o teamă, neîncredere și rezerve față de forme asemănătoare, atitudine întâlnită deseori în discuțiile avute cu numeroși interlocutori. Privitor la studii, am reținut că adeziunea față de munca în asociație se manifestă cel mai mult la subiecții cu studii de până la 4 clase, unde 33,3% preferă această formă față de numai 18,5%, care optează pentru munca în sistemul individual. Cei mai mulți, și în mod deosebit cu pregătire școlară între 4-8 clase, aleg munca în sistem individual, 54,0%, față de 22%, care aleg munca în asociație.

Diferența dintre ponderile preferințelor pentru munca în sistem familial și cea în asociație este de peste 2 ori mai mare și în cazul absolvenților de liceu (40,9% față de 18,2%) sau a celor de școală profesională (47,4% față de 21,1%) și relativ mai mică la absolvenții de 10 clase (37,5% față de 25,0%), la aceștia din urmă înregistrându-se și 31,3% adeziuni față de sistemul de muncă individual (vezi tabelul 20). După suprafața de teren deținută, raportul se prezintă astfel: printre cei care posedă mai mult de 5 hectare, majoritatea (50%) preferă munca în sistem familial, 26,6% munca în sistem individual și numai 17,7% în asociație. La polul opus se situează țăranii cu pământ puțin (1 ha), la care am constatat, în afara preferinței cvasigenerale pentru sistemul familial, o atracție mai mare față de munca în asociație (24,4%) decât în sistem individual (19,5%). Aceeași situație am reîntâlnit-o și la sătenii care dețin 1-2 ha, unde

Tabelul 16. Forme preferate de organizare a muncii în funcție de studii

	sub 8 clase		4-8 clase		10 clase		Șc. prof.		Liceu		Postlic.		Stud. sup.		Total linie	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
În asoc. lărgită	9	33,3	11	22,0	4	25,0	4	21,1	4	18,2	0	0	1	100	33	24,3
În sistem familial	6	22,2	24	54,0	6	37,5	9	47,4	9	40,9	0	0	0	0	57	41,9
Individual	5	18,5	10	20,0	5	31,3	4	21,1	6	27,3	0	0	0	0	30	22,1
Nu-mi dau	7	25,9	2	4,0	1	6,3	2	10,5	3	13,6	1	100	0	0	16	11,8
Total (pe coloană)	27	19,9	50	36,8	16	11,8	19	14,0	22	16,2	1	0,7	1	0,7	136	100

Tabelul 17. Efecte percepute ale muncii individuale pentru bărbați și femei

	Masculin		Feminin		Total (pe linie)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Slăbește solidaritatea	24	31,6	19	31,7	43	31,6
Dezvoltă solidaritatea	30	39,5	24	40,0	54	39,7
Nici un efect	22	28,9	17	28,3	39	28,7
Total	76	55,9	60	44,1	136	100

Tabelul 18. Efecte percepute ale muncii individuale pe vârste

	15-20 ani		21-30 ani		31-40 ani		41-50 ani		51-60 ani		peste 60		Total linie	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Slăbește solidaritatea	16	39,0	6	27,3	6	37,5	1	10,	2	20,0	11	32,4	42	31,6
Dezvoltă solidaritatea	12	29,3	8	36,4	6	37,5	6	60,	6	60,0	14	41,2	52	39,1
Nici un efect	13	31,7	8	36,4	4	25,0	3	30,	2	20,0	9	26,5	39	29,3
Total	41	30,8	22	16,5	16	12	10	7,5	10	7,5	34	25,6	133	100

31,8% preferă asociația și numai 18,2% munca în sistem individual. Limita de 2 ha pare a avea un rol important în schimbare atitudinilor subiecților față de modul de organizare a muncii; și în cazul cercetării noastre, țăranii care posedau 2-3 ha preferă, în proporție de 31,3%, munca în sistem individual și numai 18,8% în asociație.

Ne-am pus întrebarea care este impactul formelor de organizare a activității din agricultură asupra calității solidarității comunitare, administrând în acest scop itemul „Ce efecte credeți că are munca individuală în comunitatea rurală: 1 - slăbește solidaritatea; 2 - dezvoltă solidaritatea și 3 - nu are nici un fel de efect”. Ponderea celor care percep o legătură cauzală între munca individuală din agricultură este mai mare (39,7%), decât ponderea subiecților care o consideră un impediment (31,6%). Practic, asistăm la un proces de cristalizare a unor forme de solidaritate „organică”, unde „conștiința colectivă” se află în relație directă cu sporirea gradului de libertate și individualitate a membrilor comunității. Nu am identificat deosebiri în privința percepției rolului muncii individuale în

slăbirea sau dezvoltarea solidarității în funcție de sex. Ilustrăm constatarea de mai sus prin următoarele date: 31,6% dintre bărbați și 31,7% dintre femei consideră că munca individuală slăbește solidaritatea în timp ce 39,5% dintre bărbați și 40,0% dintre femei afirmă contrariul (vezi tabelul 17).

Raportarea la vârstă ne-a prilejuit constatarea că subiecții între 31-50 ani sunt adepty muncii individuale și ai efectelor favorabile acesteia asupra dezvoltării solidarității; 55,6% dintre cei cu vârsta între 31-40 ani susțin că munca individuală întărește solidaritatea și numai 24,8% afirmă că o slăbește; 47,1% dintre cei cu vârsta între 41-50 ani percep un efect pozitiv al muncii individuale asupra solidarității, în timp ce numai 26,5% întrezăresc contrariul. La tinerii de 21-30 ani întâlnim o situație inversă: 53,8% susțin că munca individuală slăbește solidaritatea și numai 30,8% îi evidențiază un rol pozitiv (vezi tabelul 18).

Am cules opinii ale subiecților privind modul de apreciere a perioadei actuale în comparație cu viața trăită înainte de 1989, prin întrebarea: „față de perioada precedentă,

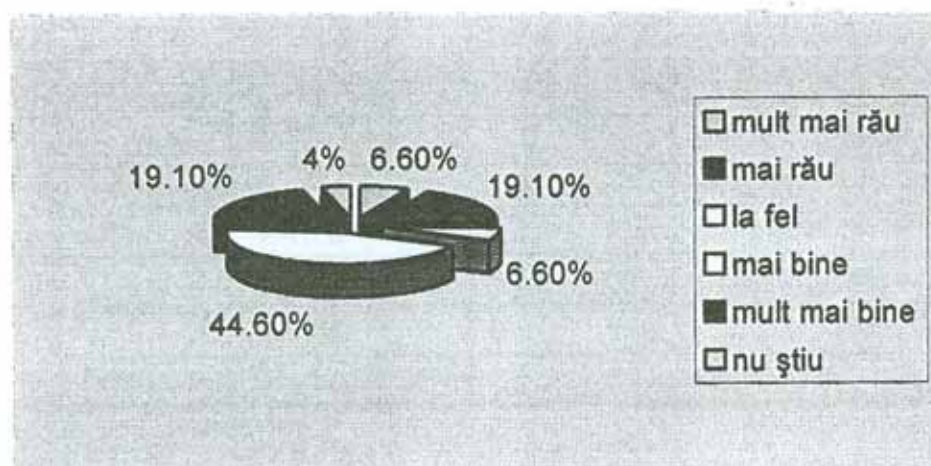


Fig. 5. „Față de perioada precedentă, considerați că țărani trăiesc:”

considerați că țărani trăiesc: 1 - mult mai rău; 2 - mai rău; 3 - la fel; 4 - mai bine; 5 - mult mai bine; 6 - nu știu”. Se desprinde din studiu convingerea generală că astăzi este oarecum mai bine decât înainte de momentul de referință; 44,9% susțin că este mai bine, 6,6% mult mai bine, în timp ce numai 19,1% afirmă că este mai rău iar 6,6% este mult mai rău (vezi graficul 4). Nemulțumirea este mai mare în rândul bărbaților; 23,7% spun că este mai rău față de 13,3% procentul corespunzător din rândul femeilor, în timp ce numai 39,5% dintre bărbați consideră că este mai bine în prezent față de 51,7% dintre femei care apreciază că țărani trăiesc mai bine decât în perioada precedentă (vezi tabelul 25 și graf. 5).

Din raportarea opiniilor la vârstă a reieșit că cele mai multe răspunsuri „mai bine” și „mult mai bine” se întâlnesc la persoanele de 31-40 de ani (55,6%) și mai ales la cele de 51-60 de ani (50,3% și respectiv 20,8%). Ponderea cea mai mare de nemulțumiți (35,3%) se concentrează la grupa de vârstă 41-50 de ani (vezi tabelul 20).

Cu privire la corelația dintre modul cum apreciază modul de viață actual și studiile subiecților, a rezultat că nu sunt deosebiri semnificative deoarece raportul dintre cei mulțumiți și nemulțumiți este relativ același la principalele grupe de vârstă: 2 la grupa de studii 4-8 clase; 2,25 pentru cei cu 10 clase și 2,17 pentru absolvenții de liceu (vezi tabelul 21).

Tabelul 19. Caracterizarea dată de subiecți – bărbați și femei – perioadei actuale față de perioada trecută

	Masculin		Feminin		Total (pe linie)	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Mult mai rău	5	6,6	4	6,7	9	6,6
Mai rău	18	23,7	8	13,3	26	19,1
La fel	15	19,7	11	18,3	26	19,1
Mai bine	30	39,5	31	51,7	61	44,9
Mult mai bine	6	7,9	3	4,0	9	6,6
Nu știu	2	2,6	6	5,0	8	3,7
Total coloană	76	55,9	60	44,1	136	100

Tabelul 20. Caracterizarea dată de subiecți, pe grupe de vârstă, perioadei actuale față de perioada trecută

	15-20 ani		21-30 ani		31-40 ani		41-50 ani		51-60 ani		peste 60		Total linie	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Mai rău	1	20,0	3	23,1	4	22,2	12	35,3	1	4,2	5	11,9	26	19,1
La fel	0	0	3	23,1	3	16,7	5	14,7	1	4,2	14	33,3	26	19,1
Mai bine	4	80,0	5	38,5	10	55,6	11	32,4	14	58,3	17	40,5	61	44,9
Mult mai bine	0	0	1	7,7	0	0	0	0	5	20,8	3	7,1	9	6,6
Nu știu	0	0	0	0	1	5,6	3	8,8	1	4,2	0	0	5	3,7
Total coloană	5	3,7	13	9,6	18	13,2	34	25,0	24	17,6	42	30,9	136	100

Tabelul 21. Caracterizarea dată de subiecți, pe nivel de studii, perioadei actuale față de perioada trecută

	sub 8 clase		4-8 clase		10 clase		Șc. prof.		Liceu		Postlic.		Stud. sup.		Total linie	
	nr	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr	%	nr	%	nr.	%
Mult mai rău	4	4,	3	6,0	0	0	2	0,	0	0	0	0	0	0	9	6,6
Mai rău	2	7,4	10	0,	4	5,	4	1,	6	7,	0	0	0	0	26	19,1
La fel	7	5,	11	2,	2	2,	4	1,	2	9,1	0	0	0	0	26	19,1
Mai bine	11	0,	20	0,	9	6,	6	1,	13	9,	1	100	1	100	61	44,9
Mult mai bine	3	1,	2	4,0	1	6,3	2	0,	1	4,5	0	0	0	0	9	6,6
Nu știu	0	0	4	8,0	0	0	1	5,3	0	0	0	0	0	0	5	3,7
Total coloană	27	9,	50	6,	16	1,	19	4,	22	6,	1	0,7	1	0,7	136	100

Analiza tabelelor confirmă ipotezele noastre privind rolul important pe care îl are mărimea suprafeței de teren agricol deținută în conturarea mentalității economico-sociale a subiectului. Într-adevăr, ponderea cea mai mare a subiecților care apreciază că viața țăranilor de astăzi este mai bună (67,6%) o găsim la țăranii care posedă mai mult de 5 hectare. La grupa de țărani care are în posesie între 3-5 hectare ponderea nemulțumirilor

este de 40%, în timp ce printre subiecții cu 1 ha sau mai puțin, întâlnim numai 29,3% aprecieri pozitive referitoare la modul de viață actual. Mai adăugăm că printre cei 9 subiecți care răspund că este mai rău, sunt 6 dintre cei care au mai puțin de 1 ha.

Așteptările subiecților chestionați sunt semnificativ pozitive; la întrebarea „Cum apreciați că va fi viața țăranilor în perioada următoare: 1 - mai bună peste 1 an; 2 - mai

Tabelul 22. Aprecierile subiecților – bărbați și femei – asupra viitorului

	Masculin		Feminin		Total	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Mai bună peste 1	0	0	1	1,7	1	0,7
Mai bună peste 2	10	13,2	10	16,7	20	14,7
Mai bună după 2000	26	34,2	17	28,3	43	31,6
Se va menține	16	21,1	8	13,3	24	17,6
Va fi mai rea	3	3,9	3	5,0	6	4,4
Nu pot aprecia	21	27,6	21	35,0	42	30,9
Total coloană	76	55,9	60	44,1	136	100

Tabelul 23. Aprecierile subiecților, pe vârste, asupra viitorului

	15-20 ani		21-30 ani		31-40 ani		41-50 ani		51-60 ani		peste 60		Total	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Mai bună peste 1	1	20,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7
Mai bună peste 2	0	0	1	7,7	3	16,7	4	11,8	7	29,2	5	11,9	20	14,7
Mai bună după 2000	1	20,0	4	30,8	7	38,9	11	32,4	10	41,7	10	23,8	43	31,6
Se va menține	3	60,0	3	23,1	3	16,7	4	11,8	2	8,3	9	21,4	24	17,6
Va fi mai rea	0	0	2	15,4	0	0	2	5,9	1	4,2	1	2,4	6	4,4
Nu pot aprecia	0	0	3	23,1	5	27,8	13	38,2	4	16,7	17	40,5	42	30,9
Total	5	3,7	13	9,6	18	13,2	34	25,0	24	17,6	42	30,9	136	100

bună peste 2 ani; 3 - mai bună după 2000; 4 - se va menține pentru mult timp la un nivel scăzut; 5 - va fi mai rea și 6 - nu pot aprecia”, a reieșit că 47,0% dintre subiecți se așteaptă la o îmbunătățire a situației lor și doar 4,4% sunt pesimiști. Ponderea celor optimiști este mai mare în rândul bărbaților: 34,2% dintre ei se așteaptă la îmbunătățirea vieții lor într-o perspectivă mai îndepărtată, adică după anul 2000, iar ponderea femeilor cu aceeași expectanță este de numai 28,3%. Și în grupul celor care consideră că viața lor se va menține mult timp la un nivel scăzut, proporția bărbaților este mai mare decât cea a femeilor (21,1% față de 13,3%). În replică, femeile sunt mai indecise (35% dintre ele nu pot aprecia evoluția viitoare, față de 27,6% bărbați),

ceea ce confirmă și studiile de psihologie diferențială (vezi tabelul 22).

Referitor la vârstă, am consemnat că tinerii în vârstă de 21-30 de ani sunt pesimiști, 15,4% dintre ei apreciind că viața lor va fi mai rea în perioada următoare; cele mai optimiste opinii le împărtășesc subiecții în vârstă de 51-60 de ani (29,2% dintre ei susțin că viața lor va fi mai bună într-o perioadă mai scurtă – 2 ani, iar 41,7% susțin că va cunoaște îmbunătățiri după o perioadă mai lungă, dovedind realism (vezi tabelul 23).

Raportând așteptările la studii, reiese o ușoară tendință a subiecților cu pregătire școlară redusă de a fi indeciși, dând răspunsuri de tipul „nu pot aprecia” (33,3% subiecți cu pregătire până la 4 clase, 38,0% cu 4-8

Tabelul 24. Aprecierile subiecților, în funcție de studii, asupra viitorului

	sub 8 clase		4-8 clase		10 clase		Șc. prof.		Liceu		Postlic.		Stud. sup.		Total linie	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Mai bună peste 1	0	0	0	0	1	6,3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7
Mai bună peste 2	3	11,1	7	14,0	3	18,8	3	15,8	3	13,6	1	100	0	0	20	14,7
Mai bună după 2000	8	29,6	17	34,0	5	31,3	4	21,1	8	36,4	0	0	1	100	43	31,6
Se va menține	7	25,9	5	10,0	2	12,5	6	31,6	4	18,2	0	0	0	0	24	17,6
Va fi mai rea	0	0	2	4,0	0	0	3	15,8	1	4,5	0	0	0	0	6	4,4
Nu pot aprecia	9	33,3	19	38,0	5	31,3	3	15,8	6	27,3	0	0	0	0	42	30,9
Total coloană	27	19,9	50	36,8	16	11,8	19	14,0	22	16,2	1	0,7	1	0,7	136	100

clase, 31,3% absolvenți ai 10 clase). Mai mulți optimiști se găsesc în rândul absolvenților de liceu (36,4%), dar și în rândul absolvenților de 10 clase (31,3%) și a celor cu 4-8 clase 34% (vezi tabelul 24). O relație invers proporțională reiese între expectanța subiecților și suprafața de teren pe care o dețin; subiecți cu pământ puțin, până la 2 ha, apreciază că viața lor se va menține pentru mai mult timp la un nivel scăzut (24,4% dintre cei cu un ha și 22,7% dintre cei cu 1-2 ha), în timp ce subiecții optimiști sunt mai numeroși printre subiecții care posedă mai mult de 4 ha; (50% dintre cei cu 4-5 ha și 35,3% cei cu peste 5 ha).

Investigarea aspectelor psihosociale ale succesului în mediul rural s-a bazat pe ad-

ministrarea întrebării închise, cu răspuns multiplu „Care considerați că sunt principalii factori ai bunăstării țăranilor: 1 - norocul; 2 - omul sfințește locul; 3 - ordinea și priceperea; 4 - dragostea de gospodărie; 5 - cunoștințe noi; 6 - experiența proprie; 7 - alți factori, care?”. Considerarea dragostei de gospodărie de către 28,2% dintre subiecți ca principalul factor al bunăstării evidențiază potențialul afectivității, al atașamentului și statorniciei țăranului. Elementele morale transpar din preferințele manifestate față de ordine și pricepere (22,8%), precum și din adeziunea la principiul „omul sfințește locul” (vezi tabelul 25).

Este interesant de remarcat faptul că sătenii au mai multă încredere în „noroc”

Tabelul 25. Opiniile sătenilor despre principalii factori ai bunăstării

Rang	Factorii bunăstării	Frecvență	Procente
1	Dragostea de gospodărie	83	22,2
2	Ordinea și priceperea	67	22,8
3	Omul sfințește locul	67	22,8
4	Norocul	48	16,3
5	Experiența proprie	18	6,1
6	Cunoștințe noi	11	3,7

Tabelul 26. Modalități de difuzare a cunoștințelor agricole

Rang	Modalitatea de difuzare	Frecvența	Procente
1	Nu cunosc	49	32,4
2	Nu este un sistem stabilit	45	29,8
3	Prin specialiști	36	23,8
4	Prin mass-media	19	12,6
5	Prin lucrări scrise	2	1
6	Prin manuale școlare	0	0
TOTAL		151	100

drept factor al bunăstării (16,3%), decât în „experiența proprie” (6,1%) și, mai ales, „cunoștințele noi” (3,7%), ceea ce înseamnă, de fapt, pentru mulți, neîncredere în știință și educație.

Ne-am concentrat asupra științei ca factor al bunăstării țăranilor, inclusiv asupra modalităților de circulație a informațiilor științifice în mediul rural, prin întrebarea închisă cu răspuns multiplu „Cum sunt difuzate cunoștințele agricole noi: 1 - prin specialiști; 2 - prin lucrări scrise; 3 - prin mass-media; 4 - prin manuale școlare; 5 - nu este un sistem stabilit; 6 - nu cunosc”. Disfuncționalitatea informațională, blocarea canalelor de circulație a cunoștințelor agricole mai este demonstrată de ponderea extrem de ridicată a

răspunsurilor „nu cunosc – (32,4%) și „nu există un sistem stabilit – (29,8%) – vezi tabelul 26.

Dacă se cumulează ponderile de la cele două coduri, înțelegem mai ușor neîncrederea și lipsa de interes față de științele agricole reieșite și din analiza itemului precedent. Observăm, de asemenea, că nu se utilizează nici manualele școlare, ceea ce înseamnă că influența acestor instituții este redusă. Utilizarea într-o mică măsură (1,3%) a lucrărilor scrise, cărți, studii și reviste de specialitate pun în evidență disfuncții profunde. Mass-media este oarecum mai bine reprezentată în sistemul informațional din mediul rural (12,6%), prin faptul că oferă anumite experiențe în domeniul muncii și producției agri-

Tabelul 27. Atitudinea subiecților față de noile experiențe diferențiată în funcție de vârstă

	15-20 ani		21-30 ani		31-40 ani		41-50 ani		51-60 ani		peste 60		Total linie	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
De acord	3	60,6	7	53,8	7	38,9	17	50,0	12	50,0	21	50,0	67	49,3
Aplicare parțială	0	0	1	7,7	2	11,1	7	20,6	7	29,2	4	9,5	21	15,4
Evitarea lor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,4	1	0,7
Sunt riscante	0	0	1	7,7	0	0	1	2,9	0	0	0	0	2	1,5
Nu știu	2	40,0	4	30,8	9	50,0	9	26,5	5	20,8	16	38,1	45	33,1
Total coloană	5	3,7	13	9,6	18	13,2	34	25,0	24	17,6	42	31,9	136	100

cole. Unele disfuncționalități sunt suplinite într-o anumită măsură de către specialiști, care sunt recunoscuți ca factori principali de difuzare a cunoștințelor agricole noi în proporție de 23,8%.

Tăranii nu au reticențe față de aplicarea noilor experiențe, demonstrate și susținute de știință în domeniul agrozootehnic; 49,3% sunt de acord cu aplicarea lor imediată; 15,4% acceptă o aplicare parțială față de 1,5% care le consideră riscante și numai 0,7% evită. Este vorba de încrederea lor în cunoștințele preluate de la specialiști sau

vecini și nu din experiențe proprii întreprinse pe baza literaturii de specialitate, sau mai bine spus, se constată o preluare prin imitație a noilor experiențe din domeniul agrozootehnic (ex. utilizarea îngrășămintelor chimice fără o analiză pedologică și chimică a solului).

Încrederea în noile experiențe bazate pe știință se întâlnește, relativ în aceeași pondere, la toate categoriile de vârstă: 53,8% pentru cei în vârstă de 21-30 de ani, 38,9% la cei de 31-40 de ani și 50% la cei în vârstă de peste 41 de ani (vezi tabelul 27).

Tabelul 28. Clasamentul și modul de apreciere al serviciilor agricole din localitate

Rang	Felul serviciului	Frecvența (n)			%		
		da	nu	nu am solicitat	da	nu	nu am solicitat
1	Asistență veterinară	99	8	29	72,8	5,9	21,3
2	Efectuarea de lucrări agricole	77	22	37	56,6	16,2	27,2
3	Procurarea soiurilor de plante	45	29	62	33,1	21,3	45,6
4	Consultații de specialitate	28	23	84	20,6	16,9	61,8
5	Rase de animale de înaltă productivitate	22	37	77	16,2	27,2	56,6

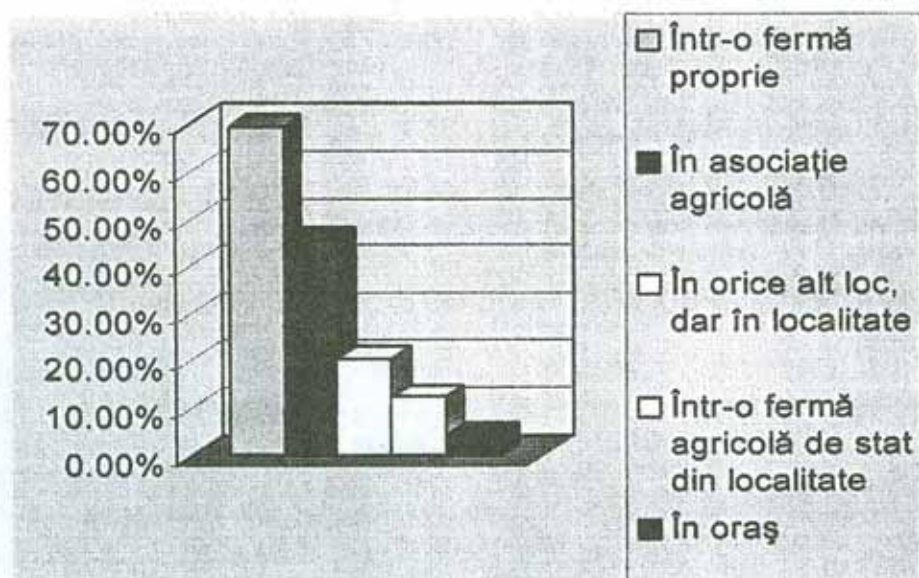


Fig. 6. Răspunsurile subiecților la întrebarea: „Unde ați dori să lucrați?”

Tabelul 29. Opinii privind modul de funcționare a serviciilor și instituțiilor din localitate

Nr crt	Opinia Instituția	F.B.		Bine		Cu neajunsuri		Satisfăcăt or		Nesatisfăcăt or		Nr./ nu știu	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	Primăria	15	11,0	72	52,0	25	18,4	9	6,6	15	11,0	0	0
2	Școala	28	20,6	96	70,6	4	2,9	4	2,9	4	2,9	0	0
3	Ordinea publică	17	12,5	75	55,1	30	22,1	5	3,7	9	6,6	0	0
4	Dispensarul uman	9	6,6	64	47,1	50	36,8	10	7,4	3	2,2	0	0
5	Dispensarul veterinar	19	14,0	60	44,1	32	23,5	7	5,1	12	8,8	6	4,4
6	Transporturile	10	7,4	49	36,0	44	32,4	11	8,1	22	16,2	0	0
7	Rețeaua comercială	11	8,1	48	35,3	57	41,9	13	9,6	7	5,1	0	0
8	Poșta	15	11,0	79	58,1	30	22,1	8	5,9	4	2,9	0	0
9	Telefoane	8	5,9	47	34,6	32	23,5	16	11,8	33	24,3	0	0
10	Total răspunsuri	132		590		504		83		109		6	

Aceeași constatare este valabilă și pentru raportul dintre atitudinea față de noile experiențe și studii: 40,7% dintre subiecții cu pregătire până la 4 clase, absolvenții școlilor profesionale și 45,5% din cei cu liceu, sunt de acord cu aplicarea științei în agricultură. Deosebiri mari nu sunt nici în privința aplicării parțiale a științei: această atitudine se regăsește la 11,1% dintre subiecții până la 4 clase, 10% la cei cu 4-8 clase, 15,8% la cei cu școală profesională și o pondere mai mare la absolvenții de liceu (22,7%), precum și la cei cu 10 clase (31,3 %).

Cei mai încrezători în utilitatea aplicării noilor experimente agrozootehnice sunt țăranii care posedă mai mult de 5 ha (70,6%). Pentru acești țărani, știința devine astfel unul dintre aliații fideli.

CONCLUZII

Activitatea serviciilor agricole a fost diagnosticată prin întrebarea cu răspunsuri la alegere „Vă rugăm să menționați care dintre serviciile agricole din localitate funcționează pentru interesele țăranilor: 1 - Procurarea de

soiuri (da, nu, nu am solicitat); 3 - Efectuarea de lucrări agricole (da, nu, nu am solicitat); 4 - Asistență veterinară (da, nu, nu am solicitat); 5 - Consultații de specialitate (da, nu, nu am solicitat); 6 - Alte servicii (care?)”.

Țăranii sunt cel mai mult interesați de serviciile de asistență veterinară (72,8%), precum și de serviciile care le permit efectuarea promptă și de bună calitate a lucrărilor agricole (56,6%) și mai puțin de serviciile prin care li s-ar putea oferi rase noi de animale (16,2%), consultații de specialitate (20,6%) sau procurarea de soiuri (33,1%) – vezi tabelul 28.

Numărul mare de răspunsuri „nu” și „nu am solicitat” (21,3% și 45%) pentru procurarea de soiuri de plante; 27,2% și 56,6% pentru rase de animale de mare productivitate; 16,2% și 27,2% în cazul efectuării lucrărilor agricole; 5,9% și 21,3% pentru asistența veterinară și 16,9% , respectiv 61,8% pentru consultații de specialitate (vezi tabelul 36) scoate în evidență mai mult indiferența locuitorilor față de aceste servicii apreciate de alții.

Aspecte motivaționale privind reconstrucția rurală au stat la baza conceperii

Tabelul 30. Propunerile privind îmbunătățirea vieții familiei și comunității

Rang	Propunerea	Frecvență	Procente
1	Introducerea gazului	60	18,5
2	Apă curentă și rețea de canalizare	58	17,9
3	Înființarea de posturi telefonice	25	7,7
4-5	Asigurarea transportului auto comun	23	7,1
4-5	Îmbunătățirea asistenței medicale	23	7,1
6	Creșterea pensiilor	19	5,9
7	Reducerea prețurilor industriale de strictă necesitate	17	5,2
8	Repararea, asfaltarea și pietruirea drumurilor	15	4,6
9	Prețuri corecte pentru produsele agricole	10	3,1
10	Îmbunătățirea sistemului de asistență socială	9	2,8
11	Îmbunătățirea condițiilor de creditare	7	2,2
12	Mărirea salariilor	6	1,8
13	Locuri de muncă pentru tineret	5	1,5
14-15	Îmbunătățirea activității instituțiilor administrative	4	1,2
14-15	Subvenționarea agriculturii	4	1,2
16-19	Brutărie nouă	3	0,9
16-19	Medicamente compensate și gratuite	3	0,9
16-19	Cercetarea abuzurilor primăriei	3	0,9
16-19	Telefon interurban	3	0,9
20	Altele	27	8,3
	TOTAL		324

itemului „Unde ați dori să lucrați: 1 - Într-o fermă proprie; 2 - Într-o asociație agricolă din localitate; 3 - Într-o instituție de stat din localitate; 4 - Într-o fermă agricolă de stat din localitate; 5 - În orice loc de muncă, dar în localitate; 6 - În orice loc de muncă, dar în oraș; 7 - În alt loc (care ?)”.

Cea mai intensă dorință (69,8%) a subiecților este de a lucra într-o fermă proprie, fapt ce denotă cristalizarea unei mentalități de producători individuali într-o fermă privată. Însă o mare parte a țăranilor (45,6%) au încredere în fermele asociative de muncă pentru a-și multiplica șansele de câștig. Împroprietărirea are ca efect stabilizarea locuitorilor și orientarea preponderentă spre agricultură; ponderea celor care vor să lucreze „în orice loc de muncă, dar în localitate” (20,6%) este mult mai mare decât ponderea celor care

vor să lucreze în ferme agricole de stat (12,5%) și mai ales decât cei care vor să lucreze la oraș (4,4% – vezi graficul 6).

La întrebarea „Ați dori să vă mutați din localitate?” numai 8,1% dintre subiecți au răspuns pozitiv, cu mențiunea că 1,5% dintre aceștia din urmă intenționează să se mute nu la oraș, ci în alt sat. Sensibilitatea redusă a acestei întrebări se poate explica prin gradul ridicat de stabilitate a populației din localitate.

Analizând fenomenul emigrării pe o perioadă mai lungă de timp, se constată o situație diferită de la o perioadă la alta: între anii 1899 și 1933 au emigrat 126 de „suflete”.

Studiile din perioada 1961-1966 semnalează o tendință de creștere a populației de la 1984 locuitori la 2004, ceea ce sugerează o diminuare a emigrării. În schimb, în perioada

1990-1998 s-a reluat tendința de scădere ușoară a populației, care s-a redus de la 3352 la 2875. Deoarece ponderea celor care vor să se mute la oraș este mică (6,6%), apreciem că tendința de reducere a populației se aplatizează și, ceea ce este caracteristic Belințului de astăzi, poate fi numită o stabilizare și echilibrare relativă.

Analiza opiniilor privind modul de funcționare al instituțiilor și serviciilor din localitate conduce la constatări interesante. Remarcăm, în primul rând, aprecierile de care se bucură școala în mediul sătesc (vezi tabelul 37). Apare chiar un decalaj semnificativ între ponderea subiecților foarte mulțumiți și mulțumiți de activitatea școlii (20,6% și, respectiv 70,6%) față de cei care apreciază modul de funcționare al celorlalte instituții și servicii neagricole prin calificative „bine” și „foarte bine”; telefoanele 5,9% (f.b.) și 34,6% (b.); dispensarul uman (6,6% și 47,1%) și chiar dispensarul veterinar (14,0% și 44,1%) și poșta (11,0% și 58,1%) instituții și activități care se situează pe locurile cele mai bune în topul aprecierii subiecților, imediat după școală. Ca o curiozitate, a rezultat că sătenii sunt mai mulțumiți de activitatea dispensarului veterinar (14,0% și 44,1%) decât dispensarul uman. (6,6% și 47,1%).

Am solicitat subiecților să menționeze dacă pentru intrarea în drepturile prevăzute de Legea 18 au avut conflicte și în ce au constat ele. Cei mai mulți dintre subiecți și-au recăpătat drepturile prevăzute de lege fără a înregistra vreo opoziție. Doar un singur subiect a relatat despre un conflict avut cu primăria în acest sens.

Faptul că nu au fost conflicte majore, relevă un climat psihosocial favorabil bunei conviețuirii.

Una dintre problemele social-administrative de actualitate este posibila refacere a județelor desființate abuziv, situație în care Belințul ar face parte din județul Severin, cu reședința la Lugoj. Nu este lipsit de semnificație faptul că 85,3% dintre subiecți nu doresc ori nu sunt interesați de o asemenea modificare administrativă.

Preocupați de a identifica nevoile, interesele și aspirațiile sătenilor, am inclus în ches-

tionar întrebarea deschisă „Ce propuneți să se facă pentru îmbunătățirea vieții dumneavoastră, a familiei și comunității în care trăiți?”. Întrebarea, prin cele 324 de răspunsuri primite (rata de propuneri pe subiect fiind de 2,4), s-a dovedit a avea un grad ridicat de sensibilitate, relevând probleme concrete și stringente pentru modernizarea și reconstrucția rurală, și care pot configura fundamentele cercetărilor și programelor de dezvoltare social-economică, în perioada următoare. Răspunsurile date au fost grupate în funcție de domeniul vizat, obținând astfel 40 de propuneri relativ distincte. Ordonând propunerile în funcție de frecvența apariției lor, am întocmit un tabel clasament (tabelul 30).

Potrivit tabelului 30, principalul centru de interes al subiecților este în primul rând asigurarea confortului, apropierea de condițiile de viață urbană. Astfel, explicăm frecvența mare a solicitării privind introducerea gazului metan (18,5%), a apei curente și a rețelei de canalizare (17,9%). Dacă avem în vedere rata de 2,4 propuneri pe subiect, atunci constatăm că 44,4% și, respectiv, 443,0% dintre subiecți (aproape jumătate) își manifestă nemijlocit dorința introducerii imediate a gazului metan, a apei curente și a rețelei de canalizare, aceste remedii constituind nucleul unui veritabil program de modernizare a ruralului. În această direcție, remarcăm cerința unui număr mare de subiecți (25) de a instala noi posturi telefonice, ceea ce arată un interes mărit pentru comunicare. Tabloul propunerilor care se referă la confort este întregit de solicitările numeroase (7,1%) privind îmbunătățirea condițiilor de transport auto, comunal și județean.

Sesizând dezechilibrele economice esențiale, diferența mare dintre prețurile produselor industriale și cele agricole, subiecții propun, pe de o parte, reducerea prețurilor la mărfurile industriale de strictă necesitate (5,2%), iar pe de altă parte, stabilirea unor prețuri care să acopere cheltuielile deoarece se știe că agricultura are un grad mult mai redus de rentabilitate decât industria, dezechilibru care tinde să se agraveze. Modernizarea suprastructurii, repararea, asfaltarea și pietruirea drumurilor care constituie o cerință con-

stantă a ruralilor este confirmată și de prezența frecventă a unor astfel de propuneri (4,6%) în cercetarea noastră.

Apar, de asemenea, și anumite solicitări privind mai buna funcționare a sistemului economico-financiar, printre care menționăm: ameliorarea condițiilor de obținere a creditelor bancare (2,2%), subvenționare agriculturii (1,2%). Ținând seama de importanța acestor probleme vitale pentru capitalizarea fermelor și gospodăriilor țărănești, frecvența foarte redusă a acestor propuneri arată cu puterea evidenței o percepție incompletă, mai bine-zis o necunoaștere a posibilităților pe care ar trebui să le ofere economia de piață. Încă o dată descoperim că țăranul se mulțumește ușor cu o poziție socială marginalizată, fiind adeseori indiferent sau neînțelegându-și oportunitățile menite să-i ridice status-ul economic.

Un grup relativ compact de propuneri vizează asistența și protecția socială. Menționăm, în acest context, în primul rând frecvența ridicată a cerinței de mărire a cuantumului pensiilor (85,9%), ceea ce reflectă și numărul mare de bătrâni din comună. Deși ne-am așteptat la un număr mai mare și mai bine determinat de propuneri privind îmbunătățirea sistemului de asistență socială, astfel de revendicări apar rar (2,2 %) și formulate într-o manieră confuză, atitudine ce poate fi interpretată ca o percepție difuză a responsabilităților instanțelor instituționale față de soarta lor. Mult mai bine reprezentate, în studiul nostru, sunt propunerile privind mărirea salariilor (1,8%), inclusiv acelea legate de asigurarea de locuri de muncă pentru tineret (1,5%), în ciuda faptului că numărul de salariați este mic și nici nu există posibilități concrete de înființare a unor întreprinderi pentru angajarea celor disponibili.

Un alt domeniu important al percepției sociale a sătenilor este asistența medicală. Într-adevăr, propunerile privind îmbunătățirea asistenței medicale sunt numeroase (7,1%), fapt ce poate fi apreciat ca un semnal al unor disfuncționalități. Se solicită expres „Să vină doctorul de 2-3 ori pe săptămână”, precum și „modernizarea cabinetului medical al comunei”.

Sunt semnalări într-un număr mai redus (0,9%), privind necesitatea de a asigura medicamente compensate și gratuite, deși această cifră nu reflectă cerințele reale, fiind mult mai mulți cei care au nevoie de tratamente și medicamente adecvate.

Un nivel redus al expectanței față de modernizare, reiese din numărul mic de propuneri (1,2%) privind îmbunătățirea activităților instituțiilor administrative. Apelurile pentru cercetarea unor abuzuri ale funcționarilor de la primărie (0,9%) constituie un semnal al unor disfuncții și a unor nemulțumiri aflate în stare latentă. Redăm în acest context și cele două cazuri în care nu s-a acordat dreptul de posesie a pământului.

Am înregistrat un număr mare de propuneri (27), cu o frecvență minimă (prezente la 1 sau 2 subiecți), dar semnificative pentru reconstrucția și modernizarea ruralului. În acest context, principalul pol de interes se dovedește înființarea de întreprinderi mici și mijlocii (2 frecvențe) care par a avea drept obiectiv „Desfacerea produselor fără intermediari” și stimularea producției agricole și alimentare. Notăm, astfel, propunerile privind înființarea unei măcelării sau a acelor care au ca obiectiv „ieftinirea lucrărilor agricole”. În aceeași ordine de idei se înscrie și propunerea privind „înființarea unei asociații particulare de mecanizare a agriculturii”. Numeroase propuneri privesc extinderea rețelei comerciale și a serviciilor: se solicită înființarea unui depozit de lemne pentru foc (2 frecvențe), depozit de materiale de construcții, construirea unui „magazin tip Market”, o frizerie și altele. Printre propunerile cu frecvență redusă reapar cele privind protecția socială: „mărirea alocației pentru copii”, „scăderea fiscalității” etc. Un loc important îl ocupă propunerile pentru asigurarea suportului material al activității culturale, a unui liceu și introducerea televiziunii prin cablu.

Un ultim grup de propuneri vizează aspectele instituțional-administrative: finalitatea acțiunii de intrare în posesia pământului, cercetarea abuzurilor săvârșite de reprezentanți ai primăriei, precum și cercetarea „abuzurilor foștilor membri PCR” și altele.

Subiecții percep relativ clar necesitatea reformării și optimizării activității instituțiilor; se solicită astfel „modernizarea tuturor structurilor de stat”, „să se schimbe conducerea primăriei și să se facă cercetări asupra modului cum a fost desființat CAP-ul” sau, într-o formă mai generală, „modernizarea tuturor localurilor publice, cât și a primăriei”.

Propunerile privind îmbunătățirea sistemului de protecție socială sunt formulate, uneori, printr-un limbaj specific, conținând mesaje clare, remarcându-se prin limpezimea și prospețimea expresiilor utilizate: „să se dea mai mult pământ și bani pentru a cumpăra utilaje mecanizate”, „asistența socială la nivel de

comună să fie mai substanțială”, „bani suficienți pentru mâncare și haine” și altele. Sunt prezente și solicitările la adresa modului de funcționare a instituțiilor: „guvernării să-și facă treaba mai bine”, „intervenția promptă și reală a statului pentru stimularea agriculturii, a fermelor proprii și a asociațiilor familiale”, „eliminarea corupției” etc. Sunt vizate și aspectele morale ale relațiilor economice: „aprecierea justă a muncii din agricultură”, „ridicarea nivelului de trai prin creșterea valorii banilor”, „toți locuitorii să beneficieze de prevederile Legii 18”, „primirea în condiții avantajoase a unor utilaje agricole de stat” etc.

BIBLIOGRAFIE

- Ancheta monografică în comuna Belint*. Timișoara: Tipografia românească. (1938).
 Cernea, Mihai și colaboratorii. (1970). *Două sate*. București: Editura Politică.
 Chelcea, Septimiu. (1975). *Chestionarul în investigația sociologică*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
 Chelcea, Septimiu. (1994). *Personalitate și societate în tranziție*. București. Editura Știință și Tehnică SA.
 Neculau, Adrian. (1996). O perspectivă psihologică asupra schimbării. În A. Neculau.

- (coord.), *Psihologie socială – aspecte contemporane*. Iași: Editura Polirom.
 Sandu, Dumitru. (1999). *Spațiu social al tranziției*. Iași: Editura Polirom.
 Stoetzel, J., Girard, A. (1975). *Sondajele de opinie publică*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
 Miftode, Vasile. (1974). *Elemente de sociologie rurală*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

ABSTRACT

The changes produced in the last ten years in Romania have been a great impact on the rural communities. Psychological characteristics of people are influenced by the cultural and social facts. This is why I considered very important to study what are the main changes

in psychological features of the people who are living in a little village (Belint) from Timiș county. The main conclusions of this research are related to the wishes and hopes of the people from this village: their own farm, better sanitary care for animals, and so on.